

29. august 2011

Etter sommeren

Det har vært en beveget tid. Stadig flere spørsmål enn svar.

22. juli

Til hendelsene og oppfølgingen etter dem er det ikke noe å si som ikke allerede er sagt. Enkelte uttalelser om virkningene for fremtiden kunne nok kommenteres, men jeg tenker ikke å ta det opp nå. Hele forløpet ligger så langt utenfor all forestillingsevne at det vil være urimelig å vente at alle utspillene (og mine kommentarer) skulle være vel gjennomtenkte. Vi får se hvordan sakene står om noen måneder eller ett års tid.

Øko-krisen

Ståket rundt taket for USAs statsgjeld, og gjeldskrisen i de søreuropeiske eurolandene har skjerpet oppmerksomheten rundt de vestlige industrilandenenes statsøkonomi. Det dreier seg ikke bare om kortsiktige konjunktursvingninger, men om helt grunnleggende problemer. Statenes utgifter øker og vil fortsette å øke raskere enn inntektene, dersom inngåtte forpliktelser skal innfris. Nødvendige tiltak vil ha negative konsekvenser, og det kreves avveininger som berører sysselsetting, velstandsfordeling, offentlige sosiale tjenester, og investeringer for fremtiden i undervisning, forskning og infrastruktur. Nettopp som behovet for politisk ledelse skjerpes, svekkes evnen fordi opplevelsen av dårligere kår får befolkningene til å vende seg mot sine politiske ledere. Også de helt demokratisk valgte.

Vi må håpe at den akutte situasjonen kan bli håndtert, men det er vanskelig å unngå å se at de dypere drivkreftene peker mot at vestens 500-årige hegemoni er på hell. Vi har kapital, men de fremvoksende økonomiene i Asia og Sør-Amerika har veksten og dermed den økonomiske handlefriheten. Mens Vesten bygget sitt hegemoni med militær makt (som også må reduseres på grunn av økonomien) bygger den nye verden blant annet på økonomisk sikring av tilgang på knappe råvarer. Mens vi har de ledende universitetene og teknologene, kommer skarer av de flittigste studentene fra Asia og reiser hjem til utfordringene med å bygge de høyeste bygningene, de meste effektive fabrikkene, de beste flyplassene, og de raskeste togene. Og etter hvert naturligvis, universiteter i toppklassen, for det er alltid utfordringene som driver utviklingen.

Hva så? Vestens undergang? Neppe. Verden forandres på grunnleggende vis, så det ligger ikke i kortene at Kina vil dominere USA, eller at noen annen kulturkrets vil overkjøre Vestens. Det som ligger i kortene er at vi vil se konkurrerende interesser i en flerfoldig og tidvis sikkert urolig verden. Da følger det at vi burde bruke vår gjenværende tid og innflytelse til å befeste verdier vi kan leve med innenfor et ideologisk, økonomisk og teknologisk mangfold. Øverst på tiltakslisten må det da stå respekt for andre. Der har vi litt å ta igjen, for andre har historiske erfaringer fra vikinger, korstog, plyndrende koloniherrer og

opiumskrigere. Så må vi tenke på om vestlige virkemidler i dag vil være akseptable når de kan tas i bruk av andre og mot oss. Fjernleverte droneangrep mot uønskede personer, for eksempel?

Når hegemoniet forsvinner er det ikke nødvendigvis en tragedie. Tragedien kan komme om vi ikke makter å akseptere utviklingen og tilpasse vår adferd til realitetene før vi tvinges til det.

News of the World

Skandalen er tankevekkende. Dens omfang, dype forankring i verdens største mediekonsern og forgreningene til politiet og det politiske miljø på topp-planet gjør inntrykk. For den eldre garde er det spesielt rystende at dette kunne skje i England, - var det ikke nettopp i det landet man hevdet visse normer for adferd i samfunnets ledelse? Den siste betraktningen skal vi ikke henge oss opp i, for det kan jo hende at det nettopp er slike normer som har ledet til avsløringene. I alle fall har krenkelsene skjedd, og det synes rimelig å ta hele affæren som en påminnelse om at alt som kan gjøres for å krenke fortrolighet blir gjort. Fra WikiLeaks til News of the World – informasjonsteknologien er ikke plattform for fortrolige meddelelser riktig ennå.

